

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo

Stane četrtletno: K 8000.—

Za Jugoslavijo

četrtletno: 25 Din.

Posamezna številka 800 kron

Leto IV.

Dunaj, 12. marca 1924.

Št. 11.

Na delo za občinske volitve.

Deželna vlada je razpisala nove občinske volitve. Vršile se bodo za vse občine na Koroškem razven v mestih z lastnim štatutom

v nedeljo 6. aprila 1924.

Koroški Slovenci! Tega dne vam je dana zopet priložnost, da se poslužite svoje državljske pravice in volite v občinske zastope može tiste stranke, katerim največ zaupate in o katerih ste prepričani, da najbolj poznajo potrebe in težnje domačega ljudstva. Vemo, da vam ne bo težko izbirati, s katero stranko naj volite. Kajti v teh letih odkar smo koroški Slovenci v Avstriji, ste se prav lahko prepričali, da je bila slovenska stranka edina, ki se je potegovala za koristi in pravice domačinov. Obe drugi stranki: Landbund in socialno-demokratska, sta delovali v občinah navadno roka v roko, kadar se je šlo proti Slovincem. Zato pa se tudi ne moremo ogrevati ne za ene ne za druge. Naša parola je, da nastopimo Slovenci povsod tam, kjer je le mogoče, popolnoma samostojno kot

Koroška slovenska stranka

kakor smo to storili še pri vseh dosedanjih volitvah in skušamo uveljaviti naš strankini program.

Predvsem se moramo Slovenci zavedati, da nam daje ustava kot državljanom avstrijske republike, pravico, soodločevati pri sestavi ustavodajnih in upravnih zastopov. „Avstrija je demokratična republika. Njeno pravo izvira iz ljudstva.“ Tako se glasi § 1 ustavnih zakonov. Ljudstvo voli tedaj zastope, ki sklepajo postave in upravljajo državo, dežele in občine. Vsake volitve so za nas koroške Slovence največjega pomena, ker z oddanimi glasovnicami pokažemo, da smo tukaj; obenem pa tudi z njimi najbolj zastopamo in povdarjamo naše pravice, ki nam jih nasprotniki tako radi odrekajo. Zato mora biti sveta dolžnost vsakega našega volilca, da se te pravice tudi posluži, to je, da se udeleži volitev in glasuje za našo stranko.

Čemu so občinske volitve? Kakšnega pomena so za nas? Na to vprašanje moramo odgovoriti:

Občinski zastopi so zelo važne upravne in gospodarske korporacije,

ki imajo pravico pridobivati in upravljati vsakovrstno premoženje, pobirati davke in odločevati o mnogoterih zadevah. Občini je skrbeti za cerkev in šolo, za mir in red ter za domače ubožce; vzdrževati mora občinske ceste, popravljati pota in mostove; v njeno področje spadajo zdravstveno-, tržno-, cestno-, stavbeno-, požarno nadzorstvo itd. Vsekakor zadeve, ki posegajo globoko v gospodarsko življenje občanov. Vsled tega tudi ne more biti vseeno, kdo o teh vprašanjih odločuje, ali domačini, ki znajo varovati svoje lastne koristi in skrbeti za svoje potrebe, ali ljudje, ki stojijo pod vplivom tujcev in delajo po njihovih navodilih. Slovenci imamo v naših vrstah dovolj sposobnih in vplivnih mož, za katere nas opravičeno zavidajo naši nasprotniki. In tem našim možem hoče Kor. slovenska stranka poveriti občinsko gospodarstvo, to je, poskrbeti njihovo izvolitev v občinske odbore.

Da pa bodo uspehi zadovoljivi in naši interesi v občinah dovoljno zastopani, je treba marljivega dela za občinske volitve. Pri tem nikomur ne sme biti žal za čas, ki ga je porabil bodisi za agitacijo ali drugo organizatorično delo. **Skrbeti se mora zato, da so bile izvršene po vseh občinah potrebne prijave predsednikov v volilne komisije, volilnih kandidatov in volilnih prič in da so bili vpisani vsi naši volilci v volilne imenike. Podrobna agitacija od vasi do vasi, od hiše do hiše, zlasti zadnje dni pred volitvami, je nujno potrebna, ako si hočemo zagotoviti primeren vpliv in soodločevanje pri občinskih zadevah.**

Zato kličemo vsem koroškim Slovincem in Slovenkam: **Storite na dan 6. aprila 1924 vsi svojo narodno in gospodarsko dolžnost ter oddajte pri volitvah glasovnice Koroške slovenske stranke. Skrbite pa tudi zato, da bodo šli**

volit vsi vaši družinski člani, sosedi ter naši somišljeniki. Noben naš volilec ne sme ostati doma, kajti vsaki glas šteje. Vedite, da s tem najbolj koristite samim sebi in naši stvari. Vsi na delo za občinske volitve!

Zadruga in poljski pridelki.

Kupčija z mnogimi poljskimi pridelki je jako nevarna radi tega, ker se blago lahko pokvari in postane neužitno. Zlasti pri maslu, mleku, sadju je to dejstvo trgovcu lahko v veliko izgubo, ako ne spravi blago pravočasno v denar. Posebno maslo postane hitro žoltavo in ima radi tega nestalno ceno, ker se mora prodati čim prej in je znano, da vsaka ponudba tlači ceno. Radi te okolnosti je na Dunaju padla cena v teku enega dneva za 10—15.050 kron pri kg.

Žito se pri neugodnih cenah sicer lahko delj časa shranjuje, ali tudi tukaj je treba pri večji množini varnostnih odredb, da ne postane zaduhlo, kar kvari moko. Doseže se to s prekidanjem, zračenjem ali s cevmi, ki se vrinejo v žito, da se dobro prezrači. Nastane pa lahko drugi moment nevaren za trgovca in zadrugo. Z žitom se, kakor znano, trguje po celem svetu in se prideluje v vsakem mesecu leta na različnih krajih sveta. Na ceno vpliva veličina pridelka in shranjene zaloge, poleg tega trgovski značaj države, ki uvaža ali brez carine ali pa s carino. V prvem slučaju se cena lastnih pridelkov tlači, ker nastopajo tekmeči sosednih držav, in radi tega je treba pri kupovanju veččega pogleda v bodočnost in trezno preračunanje danih razmer, da ne pride do prisilne prodaje po nižjih cenah kot se je prvotno kupilo. V drugem slučaju se cena domačih izdelkov morda dvigne za iznesek carine, je pa tudi mogoče dejstvo, da tuja država radi boljše zemlje, boljšega gnojenja ali cenejših delavnih moči pridelala še za iznesek carine ceneje, je vpliv na ceno isti, kot bi ne bilo carine na tuji pridelek.

PODLISTEK

R. J. Podjanski:

Ob praznovanju devetstoletnice smrti blažene Liharde v Kamenu. († 5. II. 1024.)

(Dalje.)

Stare listine nam pripovedujejo tudi o čudesih, ki so se nekaj v Kamenski cerkvi godili. Tako se poroča o evharističnem čudežu iz leta 1238. Meseca februarja l. 1238 na god bl. Liharde je maševal duhovnik Volbert v cerkvi sv. Lorenca, ki jo je sezidala bl. Liharda. Tedaj se zgodi, da se kruh in vino zares spremeni v pravo podobo mesa in krvi. Grof Albreht Tirolski in patriarh Berthold iz Ogleja (tedaj so bile naše dežele pod oglejsko cerkveno oblastjo) sta nato cerkvi in župniku v Kamenu podelila posebne predpravitve, kakor pravi listina: „V čast sv. Lorenca in blaženi Lihardi!“

L. 1605. so se prvokrat vzdignile kosti bl. Liharde. Na ukaz nadvojvode Ferdinanda in

z dovoljenjem patriarha iz Akvileje Franca Barbaro so se tedaj pregledale kosti o vnavzočnosti škofa iz Trsta Ursinus de Bertisa, stolnega prošta iz Krke (Gurk na Kor.) Grimminga in prošta iz Gosposvete. Ostanki so se položili v skrinjico, ki je še danes tukaj na stranskem oltarju bl. Liharde v Kamenu.

Leta 1755. se je praznovala 150 letnica vzdignjenja kosti bl. Liharde. Župnijski zapisnik nam poroča natanko imena visokih cerkvenih in posvetnih dostojanstvenikov, ki so tedaj bili navzoči v Kamenu. Tako n. pr.: Karl Mih. pl. Attems, nadškof iz Gorice, dr. Anton Hallerstein, predstojnik samostana v Celovcu in prošt, Franc Dreer, prošt iz Velikovca, prošt iz Tinj in njegov kaplan, dr. Juri Rupprecht, župnik iz Guštanja in škofijski komisar itd.

Štirje sosednji duhovniki so nesli skrinjico s kostmi bl. Liharde v teoforični procesiji, ki je šla po polju do Male vasi. In sicer so bili tile duhovniki: Peter Sablatnik, župnik iz Mohlič; Seb. Vrančoh, župnik iz Dobrle vasi; Andrej Črnic, župnik iz Galicije in Gregor Plešovnik, kaplan iz Škocijana. Ljudstva pa je bilo pri tej slovesnosti toliko — bilo je na Šmarjetno ne-

deljo dne 13. jul. 1755, — da so prvi v procesiji še zadnje v cerkvi dosegli.

Nadvse zanimiva je tudi slika daleč naokoli znane Lihardine ustanove. Prvotnih listin o tej ustanovi ni, ker so vse zgorele, pač pa imamo prepis iz l. 1713. Bl. Liharda je namreč sama vse natanko določila, kako naj se vsakoletna obletnica njene smrti, t. j. 5. febr. obhaja. Hotela je in je tudi tako ustanovila, da se za ta dan posebno pogostijo vsi ubogi, ki pridejo v Kamen; dalje je poskrbela tudi za farane kamenske župnije in nazadnje tudi ni pozabila na duhovnike, ki pridejo te dni v Kamen opravljat cerkvena opravila. Ustanova pravi med drugim: Za farmane naj se za ta dan, to je na „Šentliharče“, speče iz 24 birnov pšenice bel kruh, žito zmlati pa mora zastonj Štuk v Peričiji. Vsak dobi hlebec kruha in vrč piva. Za kuhanje piva naj pride mojster iz Celovca. Zaklalo se je 24 mastnih svinj. Vsi ubogi dobijo zastonj jesti, piti, kruha in kos slanine. Za kuhanje piva se je porabilo 80 birnov ovsa in ječmena in 6 birnov hmelja.

(Dalje sledi.)

Pri nakupovanju žita ima zadruga težko stališče radi tega, ker se od strani poljedelcev ponuja različen pridelek brez izbrane kvalitete (kakovosti). Razumljivo je, da mora pri tem načinu upravnik zadruga blago pregledati in plačati po kakovosti, za zadrugo pa bi bilo najboljšo, da sortira žito po teži na hl, ker se s tem prodaja olajša in izboljša. Na blagovni borzi n. pr. se pšenica prodaja le po teži na hl in to od 76—82. Za hitro tehtanje je v rabi takozvana žitna tehtnica, ki drži $\frac{1}{4}$ l, in tabele, ki takoj pokažejo pravo težo.

V okvirju zadruga bi se dal dobro uporabiti trijer, ki bi čistil žito za prodajo in za bližnje vasi, ter bi se prihranilo na stroških in na delu posameznika. Za seme bi potem kmet lahko dobil v zamenjavo najboljšo zrnje, ki bi pripomoglo do povzdiga produkcije, ker čim boljše seme se seje, tem lepši klas dozori.

Tendenca zadruga bi sploh morala strmeti za tem, da se kmetu-producentu radi pomanjkanja delavnih sil prihrani vso delo izven njegovega delokroga, skratka, da se prične z majhno industrializacijo.

Velika važnost se mora polagati na zunanjo obliko, na okusno vkladanje (etiketo). Nizozemska, ki izvažata potom zadrug največ pridelkov, n. pr. sira, masla, mleka itd., se ima zahvaliti izredno mnogim odjemalcem samo radi tega, ker je kakovost blaga zajamčena po zadrugah in se strogo pazi na obliko. Natančno je določeno in izmerjeno koliko sme vsebovati vode posamezen produkt. Za tako daljšo razpošiljanje pač more iz navedenih razlogov priti v poštev le zadruga in ne posameznik. Mleko tudi lažje najde odjemalce, ako so prepričani, da ni zalito z vodo ali posneto. Za prodajo v daljne kraje pa je priporočati že radi tega zadrugo, ker ona v večji množini lažje pripravi mleko za transport sposobno s pasteuriziranjem, steriliziranjem, kondenziranjem itd.

Gospodarski uspeh zadruga pa bo odvisen v prvi vrsti od gospodarskega položaja in finančne moči. Vsekakor mora iti gospodarjem na roko v denarnih ozirih in ako ni gotovega denarja za izplačilo pri velikih zalogah, se mora najeti kredit, ker drugače odpade gospodarski interes. Kmet bo zlasti sedaj skušal pridobiti pri zadrugi za shranjeno blago nekak kredit do gotove višine, seveda izpod realne vrednosti blaga, ker je kredit povsod drag, a za blago, ki ga proda, bo zahteval v stiski takoj denar, ako ni sila, ga morda celo naloži. Za način izplačevanja se najde najboljša formula v medsebojnem stiku interesentov in na tem se zida vsaka organizacija. A. P.

Ne pozabite . . .

Do 15. marca predložiti kandidatne liste.

Do 18. marca pregledati volilne imenike in vložiti reklamacije. Vsi upravičeni volilci naše stranke se morajo vpisati, vsi neupravičeni drugih strank izbrisati.

Do 29. marca prijaviti za vsak volilni lokal 2 priči.

Do 1. aprila predložiti dopolnilne in spremenjevalne predloge k volilnim predlogom.

6. aprila oddati glasovnico za Koroško slovensko stranko.

POLITIČNI PREGLED

Bančni štrajk končan. Bančni uradniki so pričeli pretekli ponedeljek zopet z delom. V petek se je dosegel sporazum, da se plače zvišajo za 5%, delovni čas pa podaljša od 41 na 42½ tedenskih ur. — Brzojavni nameščenci so prišli z zahtevo po višjih plačah. Ta bolezen se je polastila že vseh strok. — Dr. Grünberger je odpotoval v Ženevo, kjer zboruje svet Društva narodov in premotriva posrečeni avstrijski sanacijski eksperiment. Sledila mu bosta dr. Seipel in dr. Kienböck. Gre se zato, da se sanacijski načrt izpolni s finančnim načrtom. Država hoče dobiti dovoljenje, da sme porabiti prihranek mednarodnega posojila v investicijske svrhe.

Jugoslavija. Opozicionalni blok je stvorjen, 20 poverilnic radičevskih poslancev je bilo predanih. Ali blok s tem še nima večine. — Proračunska debata se nadaljuje. — Vlada je ukinila poslaništvo carske Rusije v Beogradu. To je resen korak k medsebojnemu zblizanju.

Bolgarska. Angleška in drugi poslaniki v Sofiji so zahtevali od vlade, da prepreči zbiranje makedonstvujuših in vpad v Jugosl. Vlada je pustila zapreti 300 oseb in jih spraviti v notranjost dežele, med njimi tudi predsednika zakonitih makedonskih organizacij Cankova. Sodi se, da vsi ti ukrepi niso iskreni, ker nobeden član nezakonitih maked. org. ni bil zaprt. Pesek v oči antantnim državam.

Grška. Oficirska republ. liga je izročila vladi spomenico, v kateri zahteva takojšnjo proglastitev republike, ker je plebiscit vsled očitivnih zločinov dinastije nepotreben. Venizelos jo popiha vsled tega najbrž nazaj na Francosko. Sestavlja se nova vlada, ki bo izvedla proglastitev republike brez plebiscita; republikanci bi se plebiscita ne udeležili.

SSSR. (Sojuz socialističeskikh sovjetskih republik.) Kakor znano, obstoji današnja Rusija iz zveze (federacija) 32 sovjetskih republik, ki priznavajo Moskvo kot svoje skupno državno in nacionalno središče, v svoji notranji upravi pa so popolnoma avtonomne. V zadnjem času se je pridružila tej zvezi nova republika, ki se je s privoljenjem Moskve osnovala v Povolžju, kjer živi še izza carice Katarine II. jako veliko nemških naseljencev. Nova republika z glavnim mestom Pokrovsk obsega 14 okrajev. Nemški, ruski in ukrajinski jezik uživajo popolno enakopravnost. — Uradno sovjetsko glasilo „Izvestija“ (= Poročila) javljajo, da se Rusija ni nikoli odrekla in da se tudi nikoli ne odreče Besarabiji, bivši carski guberniji. Besarabija se je po boljševiškem prevratu v jeseni 1917 proglastila za neodvisno državo. Njen parlament pa je l. 1910 pod romunskim vplivom proglastil zedinjenje Besarabije z Rumunijo. Čeprav so vse to antantne države priznale, zadeva vendar še ni končno veljavno rešena, kakor priča gornja uradna moskovska izjava. Iz vsega tega pa je tudi jasno, da še ni upati na kakšen sporazum med Rusijo in Rumunijo, ki ne kaže prav nobene volje, da bi se odrekla tej plodoviti, narodnostno mešani pokrajini.

Med Japonsko in Rusijo je nastal spor, ker je japonska vlada prepovedala zastopniku ruske novinarske agencije „Rosta“ bivanje v Tokiju. Ruska vlada je na to zagrozila, da izžene iz Rusije vse japonske poročevalce, da odvzame japonskemu konzulatu v Vladivostoku poverilnico in da ne bo več prevažala japonske pošte preko Sibirije.

Vojaška kontrola v Nemčiji. Veleposlaniška konferenca je v prisotnosti maršala Focha ugotovila besedilo note na nemško vlado, s katero se zopet vpostavlja vojaška kontrola v Nemčiji. Nato določa, da se bo posebna vojaška komisija po vsi Nemčiji prepričala, če se ni Nemčija l. 1923. oboroževala. Če bo ugotovitev komisije ugodna, bo komisija zopet odpoklicana, na njeno mesto pa bo stopila maloštevilna garancijska komisija.

Belgijsko vlado sestavlja dosednji min. predsed. Theunis. Pojavljajo se velike težkoče.

Gorje premagancu. Francosko zunanje ministrstvo objavlja važno listino, ki jo je dobil francoski generalni štab po premirju v svoje roke. Nemci so si hoteli v slučaju zmage osvojiti kotlino Briex, ki je radi tega med vojno tudi nikoli niso obstreljevali. Iz severnih okrožij Francije so hoteli sestaviti avtonomno, od Nemčije odvisno državo, ki bi morala dobavljati zmagovalki železo in premog. Ako bi ta načrt ne bil izvedljiv, bi dobila Francija te pokrajine proti velškanski odškodnini nazaj. V slučaju zmage bi bila Nemčija zahtevala 50 milijard zlatih frankov vojne odškodnine.

Macdonald proti štrajkom. Na Angleškem so že nekaj časa štrajki na dnevnem redu, ki gospodarstvu zelo škodujejo. Novi štrajki se zopet napovedujejo. Komaj je končal štrajk pristaniških delavcev, že groze zopet delavci premogovnikov, ladjedelnic in prometnih pod-

jetij s stavko. Delavci, ki stavkajo, so volilci sedanjih ministrov. Vlada se nahaja vsled tega v neprijetnem položaju. Macdonald je rekel, da so štrajki neumni in smešni, nastajajo, ker ni medsebojnega zaupanja. Zavzema se za poravnava vseh sporov potom posebnega razsodišča, ker štrajki škodujejo narodnemu gospodarstvu, tedaj celemu narodu, tudi delavstvu. Če se Macdonaldu to posreči, bo storjen velik korak naprej. Mi smo štrajke kot nasilno sredstvo vedno obsojali. — Tudi dr. Seipel ostro obsoja stavke državnih nameščencev.

Macdonaldovo pismo Poincaréju. Angleški in francoski listi so objavili najnovejše Macdonaldovo pismo Poincaréju. V pismu pravi, da hoče pokazati vse razloge nesporazumljenja med Anglijo in Francijo. Angleži so mnenja, da si hoče Francija priboriti to, česar z mirovnimi pogodbami ni mogla doseči. Francozi se neopravičeno boje pred nemško opasnostjo. Macdonald iz srca želi, da bi prišlo med obema državama do pravega sporazumljenja. Ko bodo znani sklepi odbora strokovnjakov reparacijske komisije, se Macdonald in Poincaré sestane. Uredila bosta vsa še nerešena vprašanja.

Italija. Volilni boj je hud: en socialistični kandidat je bil že ubit. Ubili so ga seveda fašisti. Vloženih je bilo skupno 138 kandidatnih list s 1354 kandidati; poslanskih mest je 535. — Italija je povabila Francijo, da bi pristopila k ital.-španski mornariški zvezi v Sredozem. morju. Italija bi zato podpirala Francijo pri reparacijskih zahtevah. Francija je povabilo odklonila, ker je zveza naperjena proti Angleški. Odklonitev je napravila na Angl. dober vtis.

Turčija. Muslimani so imeli prej svojega sultana (cesarja) in kalifa (najvišjega cerkvenega poglavarja) v eni osebi. Ko je narodna skupščina proglastila republiko, je moral sultan Mehmed VI. bežati. Skupščina je izbrala nato za kalifa Abdul Medžida, ki je stanoval v cesarski palači in obdržal vse priimke turških sultanov brez dolžnosti izvrševanja kakih verskih obredov. Kalifat je razpuščen, kalif in njegova družina — 67 princev in princezinj — je bilo izgnanih, ustavili so se v Švici. Komisariat za verske zadeve se ukine, cerkev se loči od države, Turčija se tedaj modernizira. Kalif dobi 100.000 in princ pa 200.000 turških funtov odpravnine. Prestolne palače in druga poslopja postanejo narodna last. Izgon kalifa je izzval v muslimanskem svetu razburjenje, ker obstoja naziranje, da angorska narodna skupščina ni upravičena k temu koraku. A muslimani si znajo pomagati. Mezopotamija, Transjordanija in Hedžas so ponudili kalifat kralju Huseinu v Meki, ki ga je tudi sprejel. Vsi muslimani s to izvolitvijo ne bodo zadovoljni, ker stoji Husein pod angleškim vplivom; Indija in Afganistan ne bosta hotela arabske verske nadvlade. Nekateri se zelo zavzemajo za muslimanski kongres, ki naj bi rešil vprašanje kalifata. — Turška vlada je odstopila, novo sestavlja Izmet paša.

Razprava o narodnih manjšinah v madžarskem parlamentu. O priliki razprave o zakonskem načrtu glede rabe jezika narodnih manjšin, ki med drugim določa, da morajo uradniki v krajih, kjer je razmerje med Madžari 1:5, znati manjšinski jezik, je nemški poslanec socialdemokrat Knaller ostro napadel postopanje vlade z narodnimi manjšinami. Že pred vojno so bile druge narodnosti na Madžarskem izpostavljene najhujšim nasiljem od strani državnih organov. To se ni po vojni mnogo spremenilo in vlada prepoveduje društva z nedolžnim programom. V neki slovaški občini se je vršil proces proti 32 obtožencem, ki ne poznajo madžarskega jezika. Ko so zahtevali tolmače, je sodišče to gladko odklonilo. Knallerja je desnica često prekinila in ga imenovala izdajalca.

DOMAČE NOVICE

Radvanje. (Štajersko.) Medtem ko imajo Nemci in posilnemci v sosednji Sloveniji oziroma Jugoslaviji vse mogoče pravice, da se vsled preoblih od države prejetih dobrot že kar norčujejo iz države, smo Slovenci v Avstriji oropani vseh pravic. Neka Marija Strožič iz Radvanj je bila v minulemu letu tako ne-

srečna, da se ji je njen otrok, ki je prišel preblizu ognja, precej opeknel. V vsaki državi bi bila v tem slučaju mati ali tista oseba, ki je za varstvo otroka odgovorna, kaznovana na eden ali par dni zapora radi pomanjkljivega nadzora otroka. A kaj se je zgodilo s Strožičevo? Kaznovali so jo, in še navrh vzeli njeno posestvo ter isto prodali — seveda proti njeni volji — Südmarki, baje za sramotno nizko ceno. Strožičeva, ki je izgubila dom, tava sedaj s svojima dvema otrokoma v bedi po okolici okrog. Največja krivda, vsled katere je izgubila Strožičeva dom, pa leži v tem, da je ona Slovenka; drugače se stvar ne da tolmačiti, ker se v celi Avstriji radi takih in enakih deliktov v minulem letu ni nikomur vzelo posestva.

Sveče. (Napad na Slovence.) Na pustno nedeljo so se nahajali naši fanti v kovarni pri Kramarju, se lepo zabavljali ter prepevali domače pesmi. To menda nekemu iz prejšnjih časov znanemu pretepaču ni bilo po volji; začel je izzivati. Pomagal mu je pd. Martinc, ki se je pri tej priliki posebno odlikoval. Kričal je: „Plebiscit žandarme ven!“ Razgrajal je tako dolgo, da je šel zadnji gost iz kovarne. Naši fantje so ohranili hladno kri, vstali in zapustili kovarno. Takšen je pravilen in tudi lep odgovor na take napade. Ako se pa bodo taki slučajji ponavljali, bomo poiskali zadoščenje že na drugi način. Na pošten političen boj smo mi zmiraj pripravljeni a ne na takšnega.

Škocijan. (Novice.) Letošnji pust nam je prinesel marsikaj zanimivega. Naše bralno društvo je dobilo novega predsednika Erjavčevega Mihaela Kačnik. Delovanje v preteklem letu je bilo precej živahno; z ozirom na naše razmere je štelo lepo število udov čez 60. Prečitali smo do 500 knjig in zdaj v pustnem času smo priredili dvakrat dobro obiskovane in res mojstrsko izvršene igre pri Rušu. Žal nam je, da nas je zapustila izborna igralka Erjavčeva Urška Kačnik, ki se je omožila kot prepotrebna gosposinja na veliko Zagazdovo kmetijo v Sinčo vas. Naj boše srečna s svojim možem Eduardom Küglerjem, ki ga poznamo kot delavnega, inteligentnega moža; veliko zaslug si pridobil v odboru električne zadrage v Peračiji. To mu moramo vsi hvaležno priznati. Maks Jernej, bodoči posestnik lepega Drčejevega posestva v Piskrčah, se je v letošnjem pustu tudi oženil. Vsi smo prepričani, da boše skromna Rozmanova Tilka Müller dobra in skrbna gosposinja na Drčejevem posestvu in vredna naslednica pridne Drčejeve matere. — Mesto plesa smo imeli na pustno nedeljo pri Rušu v Samožni vasi sila dobro obiskano tombolo. Zvonovski odbor, na čelu mu cerkveni ključar Janez Mohor — Dobrovnik — je postavil po posameznih vaseh može, ki so z veliko požrtvovalnostjo nabrali veliko darov. Škocijanska župnija se je tokrat postavila. Združene moči vseh strank so pridno sodelovale in tako se je posrečilo, da smo na tomboli nabrali za zvonove okoli 12 milijonov. Na licitaciji so šaljivi licitanti Rušovemu Jozeju Pekec jedno kuro nagnali na 370 tisoč kron. Nese gotovo zlata jajca. Okoli 100 milijonov nas bodo stali naši zvonovi, pridni in vztrajni bodemo morali biti, da spravimo skupaj denar do junija, za kateri termin nam je obljubila zvonarna Oberascher iz Solnograda, da nam pošlje zvonove.

Kotmara vas. Misijon bo v naši župniji pri pobožnosti svete Božje glave od 30./III. do 6./IV. Prideta dva č. g. misijonarja. Ako ne bo zaprek, bomo tedaj tudi imeli slovesno opravilo za vse iz naše fare padle in pomrte vojake, katerim na čast bodo novi zvonovi zvonili celo uro.

Peče. (Blagoslovljenje zvona.) Dne 24. februarja se je vršila v Pečah lepa slovesnost, blagoslovljenje novega zvona. Vsled odsotnosti g. prošta (beljaškega) sta zvon blagoslovila domači gosp. žup. upravitelj Oraš in melviški gosp. župnik, slovesno pridigo pa je imel brnški gospod župnik Verhnjak v slovenskem in nemškem jeziku; potem je sledila slovesna asistiranja sv. maša, pri koji so peli pevci pod vodstvom g. organista Vihterja iz Rekarje vasi in ob spremljanju malega harmonija zelo lepo, a „nemško“ mašo. Peška cerkev je bila od de-

klet naravnost krasno ovenčana. Peška požarna bramba pa je pomagala spraviti zvon v stolp ter je zraven lepo svirala peška godba. 44 družic je delalo časten špalir. Za botra sta bila gosp. Jožef Wauk, pd. Petrovc, in gospa Falle, v koji prostorni gostilni se je vršil obed. Pri obedu so peški pevci zapeli 2 kitici krasne slovenske pesmi. Novi zvon sicer nima tisti srebrnočisti glas kakor njegov prednik, a skupaj z ostalim bratcem prav slično lepo klenkata, kakor prejšnja pred vojno.

Globasnica. Jurij Mihev, kovač na Bistrici, in Smetanova Mojca iz Podjune, sta obhajala dne 25. februarja pri nas veselo svatbo. — Po dobri ženki se je stožilo tudi Francu Uranšku, čevljarskemu mojstru v Globasnici. Šel je v Podroje in si zbral za nevesto Uranškovo Zaliko, s katero je imel na pustni torek veselo ženitovanje. Bilo srečno!

DRUŠTVENI VESTNIK

Gradec. Društvo „Čitalnica“ je imelo dne 2. marca dopoldne svoj izredni občni zbor. Do izrednega občnega zboru je prišlo na ta način, da je na zadnjem rednem občnem zboru zahtevalo nekoliko Jugoslovanov, naj se društvo prekrsti v „Jugoslavenska Čitaonica“. Predlog je izval med graškimi Slovenci ogorčenje in razburjenje in seveda propadel. V bodoče upamo, da se tuji v naše notranje društvene zadeve ne bodo več vmešavali! — Tamburaško društvo „Slavulj“ je imelo isti dan v Bürgergasse družinski plesni venček. Naši mladinci so to priložnost vestno izrabili, vsaj pust je le enkrat v letu. — Slov. kat. izobraž. društvo „Kres“ pa je priredilo pustno zabavo. Na ta dan so „Kresjani“ prvič nastopili na novem odru, ki sta ga darovala dva društvena člana „Kresu“ k petnajstletnici njenega prosvetnega delovanja med graškimi Jugosloveni. Deklamirale so se starostajerske slovenske pesmi, spremljane z ubranimi melodijami citer. Šaljiva loterija v prid društvu se je dobro obnesla. Med odmori so svirali društveni tamburaši, ki so želi burno odobravanje. Letos, 25. majnika, bo 15 let, odkar obstoja društvo „Kres“. Za zabavo je bilo letošnji pust tedaj zadosti poskrbljeno.

Pliberk. Izobraževalno društvo je priredilo na pustno nedeljo pustno veselico, na kateri so se udeleženci iz srca nasmejali in odkritosrčno zabavali. Mnogo užitka je nudil komičen spev „Piskrovez“. Salve smeha pa vzbujala šaloigra „Repoštev, ali vsega je enkrat konec“. Fantje so vloge v vsesplošno zadovoljnost rešili. Šaloigro „Pri gospodi“ so igrale dekleta, ki so bile svojim dosti težkim vlogam popolnoma kos. Vsi smo se iz srca smejali Miconi. Pa tudi druge, kakor Tekla, kuharica Fini, Kati in Svetlin so nas izvrstno zabavale. Videli smo, da imamo za nastope dobre moči. Izkazal se je dramatični odsek, ki je izvedel prireditev v kratkem času, in moramo voditelju dramatičnega odseka le čestitati in izražamo željo: le tako naprej! Veseli naš tudi, da je naše slovensko ljudstvo s svojo dobro udeležbo pokazalo, da ima smisel za pošteno in zdravo zabavo!

Sveče v Rožu. (Pustna prireditev.) Na pustno nedeljo je priredilo tuk. izobraževalno društvo burko „Lumpacij Vagabund“, ki je nadvse pričakovano dobro uspela. Igralci, vsi brez izjeme, fantje in dekleta, so vloge izvrstno pogruntali. Strašen smeh in krohot so izvali pač Šivanka (Keznar) s svojo Nežiko (Uštino), Limež (Lipan) s svojo Pepco (Munikovo), prav posebno pa Vagabund (Beguš Tone) s svojim nepoboljšljivim pijančevanjem. Tudi vsi drugi, posebno pa še novinci, so mojstrsko igrali. — Veliko zabave so nam nudili naši pevci pod spretnim vodstvom našega organista Jakoba Beguša. Naš vrli organist je zadnji čas zbral še poleg starega pevskega zbora 18 mladih fantov ter s tem osnoval drugi mladi pevski zbor. Prvič je nastopil mladi pevski zbor, z velikim začudenjem smo poslušali izvrsten nastop teh mladih fantov od 19—22 let starih. Nato sta nastopila oba pevska zbora skupaj — 33 mož in fantov. Bilo je nekaj ganljivega, poslušati to mnogoštevilno množico pevcev. — Kar se tiče udeležbe, je bila dvorana nabito

polna, opaziti je bilo, da so začeli naše prireditve spoštovati tudi naši politični nasprotniki. Najmanj četrtina udeležencev je bila iz nasprotnega tabora. Vse brez izjeme je burno pritrdjevalo in ploskalo našim igralcem in posebno še našim vrlim pevcem. Našim vrlim igralcem in pevcem kličemo: Le tako naprej! Mogoče nam okoli velike noči zopet nudite par prijetnih uric!

GOSPODARSKI VESTNIK

Sadjarska opravila v marcu.

Marec je v pravem pomenu besede sadjarski mesec. Dela čez glavo v sadovnjaku in v drevesnici, v mladih in starejših nasadih. Kar smo v tem oziru priporočali v navodilih za februar, velja seveda popolnoma tudi za marec. Prav posebno povdarjamo tu še enkrat, da je skrajni čas za snaženje sadnega drevja, kakor je bilo opisano v opravilih za februar. Dokler ne dosežemo tega, da si bo vsak sadjar štel v dolžnost, da osnaži svoje sadno drevje, tako dolgo se ni nadejati kakega količkaj znatnega napredka v sadjarstvu. Kakor je sramotno za vsakega živinorejca, ako trpi in gleda umazano, blatno živino v hlevu, istotako je grdo za sadjarja, ako trpi zanemarjeno drevje v svojem sadovnjaku.

V navodilih za februar smo omenili, da je odstranjevanje suhe veje in pa tiste, ki delajo preveliko goščavo in senco. Odžagajmo tudi veje, ki vise preveč k tlom in nas ovirajo pri obdelovanju zemlje, ali pri spravljaju pridelkov, ali so na poti pri paši.

Prav velikokrat vidimo napake pri žaganju vej. Čepi po drevju so znamenje neveselja in zanikarnega sadjarja. Sploh prizanašajmo debelim vejam in izkušajmo kako drugače razredčiti vejevje. Kadar pa vendarle mora pasti kaka debelejša veja, odžagajmo jo pravilno in skrbimo, da se bo rana zacelila. Ako večjo rano pustimo odprto, začne vsled vlage in raznih glivic gniti in zdravje drevesa je v nevarnosti. Rane na mladem, bujno rastočem drevju, velike v premeru 5—6 cm, se zacelijo rade same ob sebi, brez mazanja, celo ako jih gladko odrežemo. Večje rane (10—20 cm v premeru) in na starejšem drevju moramo pa na vsak način obvarovati gnilobe s tem, da jih prevlečemo prav na tanko s cepilno smolo. Tuđi velike rane je treba vsaj ob robu obrezati z nožem, preden jih namažemo.

Velike votline v drevju osnažimo dodobra in jih zadelajmo s cementom. Na ta način preprečimo, da se gniloba ne razpase in lahko rešimo marsikatere sicer še rodeče in drugače zdravo drevo. Ozeblina na mladem sadnem drevju je treba nemudoma zdraviti, in sicer tako, da ozebli del skorje izrežemo prav do zdravega lubja in rano zamažemo s cepilno smolo. Tudi ilovica in kravjak sta dobra, a moramo ž njima namazano rano obvezati s kako cunjjo, da ne odpade mazilo.

Poleg februarja je marec najugodnejši mesec za obrezovanje sadnega drevja. To važno delo moramo na vsak način izvršiti v toplih legah vsaj do srede, v mrzlejših pa do konca meseca.

Vobče naj velja pravilo, da je treba mlado, visokodebelno sadno drevo, dokler ne prične roditi, vsaj nekolikrat obrezati in ga s tem navajati, da se mu vrh razvije krepko in pravilno. Vzorno mlado drevo imej močno, gladko deblo, ki raste navzgor v srčno vejo, 2 m od tal imej prve 4 ali 5 veji, ki so v krogu razvrščene v enakih razdaljah kakor šibice pri dežniku. Režnja pritličnega sadnega drevja, posebno s pravilnimi oblikami, je precej zapletena.

Mlademu drevju z gladko, napeto kožo in šibkimi debli moramo sedaj puščati tako, da z ostrim nožem prerežemo kožo pri deblu v eni črti od vrha do tal. Dve taki črti z nasprotnih strani navadno zadostujeta. Paziti moramo pri tem delu, da prerežemo samo kožo, ne da bi ranili les. Puščanje je zelo koristno tudi koščičastemu drevju, posebno češnjam, ker jih obvaruje smolikavosti.

Povsod vidimo mnogo krepko rastočega, a slabo rodečega sadnega drevja. Sedaj je čas, da ga precepimo. Posebno v naših razmerah, ko imamo toliko slabih, neprikladnih vrst, je precepljanje velikega pomena.

Ta način požlahtnjevanja se najbolje spone, ako cepimo v razkol ali pa v zarezo.

V marcu je najprimernejši čas za saditev sadnega drevja. Seveda to lahko opravimo že v februarju, posebno v toplih legah. Kdor je vse pripravil za saditev, zlasti jame in kole, ta bo delo lahko hitro izvršil. Glede sajenja naj opomnim samo to: 1. Sadi drevje takoj, ko ga dobiš, ako je zemlja dovolj obsušena! Vsako odlašanje je le v kvar. 2. Tik pred saditvijo obreži debelejšje korenine! Koščičasto drevje (češplje, breskve, marelice itd.) moramo na vsak način pri saditvi jako skrajšati v kroni. 3. Sadi drevje rajši previsoko nego pregloboko! Ako si pripravil dovolj obširno jamo, se zemlja v njej kolikor toliko usede in z njo vred tudi drevo. Visoko posajeno pride na ta način v pravo lego. 4. Novo posajeno drevo samo pripni h kolu! Šele jeseni ali drugo pomlad ga trdno priveži. 5. Kolobarja okrog drevesa nikar ne obsej s travo ali z deteljo, ampak posuj ga 5 cm na debelo z gnojem, ki ga zavaruj proti kurjim krempljem s trnjem ali smrekovimi vejami! 6. Ob suši prilivaj nanovo posajenemu drevju!

V drevesnici je ob ugodnem vremenu sedaj najpripravniji čas za cepljenje pri tleh ali pa v vrhu. Čim preje izvršimo to delo, tem boljši uspehi. Divjake cepimo kakih 5 cm od tal, ne pa 20 do 30 cm, kakor vidimo v mnogih krajih. Obrezovanja starejših drevesničnih letnikov in prirezovanja vrhov z vzgojo krone ne smemo odlašati nič več. Obrastke po deblu na dve-, triletnih cepljencih skrajšamo na 8 do 10 cm, najmočnejše odstranimo popolnoma! Prav tako je čas, da na čep prirežemo lanske okulante, ako jih nismo že februarja ali jeseni. Popolnoma napačno je, krajšati divjake prav do zlahitnega očesa, kar tu pa tam vidimo še dandanes. Jeseni zrigolani prostor za nov drevesnični letnik poravnajmo in zasadimo z divjaki (v vrsti po 30—40 cm, vrste 60—80 cm narazen), ki jih bomo avgusta okulirali ali pa drugo pomlad cepili na mestu. Tudi ročne cepljence posadimo v drevesnice čimpreje mogoče.

Voluharju je treba napovedati izvnova boj na življenje in smrt! Koder hudo gospodari, ne kaže saditi pritličnih jablan, ker so mu prava slaščica.

Ako se hočemo ubraniti občutne škode, ki nam jo leto za letom prizadevajo glivičaste bolezni, je sedaj zadnji čas, da popršimo vsaj mlajše drevje, ki ni previsoko in nima prevelikega obsega, in pa pritlično z 2% raztopino bakrene galice in apna, ali z drevesnim karbo-linejem ali pa z žveplenim apnom. To velja seveda tudi za drevje v drevesnici.

Praktični sadjar.

Olajšave v paketnem prometu z Jugoslavijo. Doslej so morale biti vse pošiljatve v Jugoslavijo do 5 kg brez označbe vrednosti vložene v lesene skrinjice ali zavite v vreče ali povoščeno platno. Odslej zadostuje močan zavojni papir.

Dunajski trg. Živina: voli 12—17.000, biki 12—16.000, krave 11.800—14.000, teleta 21.000 do 26.000, koze 7000, ovce 7—10.000, mesne svinje 23—26.500, pitane 23—28.500, konji 7000 do 12.000 K za kg žive teže. Zaklana teleta 24—31.000, koze 8—15.000, ovce 13—22.000, mesne svinje 26—32.000, pitane svinje 26.500 do 32.000 K za kg. — Meso: goveje 22—45.000, telečje 24—44.000, zrezek 60—70.000, ovčje 20—32.000, kozje 12—22.000, svinjsko 30.000 do 50.000, prekajeno 36—50.000, konjsko 14.000 do 22.000 K za kg. — Jajce 1700—2000 K. Krma: sladko seno 130—180.000, kislo seno 120—125.000, otava 150—155.000, detelja 140—180.000, slama 105—145.000 K za 100 kg.

Dunajska blagovna borza. Žito: pšenica 3175—3275, rž 2850—2925, ječmen 3300—3600, koruza 2850—2950, oves 2550—2650, ajda 2400—2500, proso 2400—2600, kaša 5000 do 5200, fižol 6100—6500, grah 4000—5500, leča 5400—5800, krompir 1100—1700 K za kg. — Krma: polsladko seno sprešano 1350—1400, sladko seno 1450—1500, slama 800—1150 K za kg. — Mlevski izdelki: pšenični zdrob 6200 do 6300, koruzni 3900—4000, pšenična moka „0“ 5700—5800, moka za kuho 5000—5100, krušna moka 4150—4250, ržena moka 4450—4550, pše-

nični otrobi 1550—1600, rženi 1550—1600 K za kg.

Borza. Dunaj, 10./III. Dolar 70.860, milijarda nemških mark 14,90, funt šterling 301.000, franc. frank 2576, švic. frank 12.145, lira 2950, dinar 868, 10.000 poljskih mark 72, češka krona 2026, ogrska 0,87 avstr. kron.

Curiah, 10./III. Avstr. krona 0,008175, dinar 7,25, lira 24,30, franc. frank 21,50, ogrska krona 0,0087 cent.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Nemška državna banka bo izdala srebrne novce po 1, 2, 3 in 5 mark. Kovalo se ga bo toliko, da pride na vsako osebo 5 srebrnih mark. — Na albanskega min. predsednika je bil izvršen drugi napad. Napadalec dijak je izjavil, da je predsed. od Jugosl. kupljen in znači zato nevarnost za državo. Preiskava je dognala večjo zaroto. — 1. marca je bilo na Koroškem 2508 brezposelnih. — Nemčija leta 1923 ni plačala nobenih vojnih odškodnin v denarju, plačala pa je 298 milijonov v blagu in 24 milijonov v zlatu za stroške zasedbenih čet. — V Nicaragui in v Srednji Ameriki sploh so čutili močne potrese. — Velik japonski parnik „Osaka“ se je v bližini Valparaisa v južni Ameriki potopil. Skoro vsi potniki so utonili. — Perzijski šah je dobil poročilo, da je iz dežele izgnan. Kraljevske vrednotine bo vlada prodala in porabila izkupiček za gradnjo železnic. — Uporniško gibanje v Mehiki se bliža svojemu koncu. Mesto Jalopa se je udalo četam generala Obregona brez vsakega odpora. Uporniki, ki jim je zmanjkal vsak material, so naglo bežali. — Patrijarha Tihona je te dni zadela kap. — V Brnu se je končala 1. t. m. razprava proti Hildi Haniki in Veselyju, ki sta umorila kapitana Haniko. Hilda Hanika je bila obsojena na smrt na vešalih, njena mati Charvatova na 20 let in Vesely, ki je izvršil zločin, na 3 leta težke ječe. — V Beogradu je učenka 3. gimn. razreda Angelina Vorkapič dne 12. febr. brez znakov kake bolezni zaspala in se ni prebudila celih 12 dni. Ves ta čas so jo pod zdravniškim nadzorstvom umetno hranili z mlekom.

Iznajdba umetnega mesa. Na Češkem a tudi drugod je vzbudila veliko senzacijo vest, ki so jo potrdili tudi resni znanstveniki, da je Čeh Franta Spjevak iznašel umetno meso. V Pragi se je že osnovala akcijska družba za produkcijo umetnega mesa; patent je pripravljen v vseh državah. Umetno meso se bo izdelovalo iz pšenice, ječmena in rži. Ima vse lastnosti živega mesa in se lahko pripravlja na isti način kot pravo meso (peče, kuha, praži itd.), pa mu je tudi po okusu popolnoma podobno. Značilno je, da bo za 60 odstotkov cenejše. Novo „meso“ bo dobilo ime „Masson“ in bo po mnenju strokovnjakov lažje prebavljivo kot pravo meso, zato ga bodo tudi lahko uživali bolniki. Dalo se bo sijajno konzervirati. Spjevak je 20 let delal na tem izumu.

Wilsonova oporoka. Kot poročajo ameriškanski listi, je Wilson celo svoje premoženje

Enonadstropna hiša

v Guštanju (industrijski kraj), Koroška, Jugoslavija, v najboljšem stanju, na lepem prostoru stoječa, s 3 sobami in 3 kuhinjami, kletjo, z nekoliko zemljiščem in gozdom, voda pri hiši, električna luč, zelo pripravna za kakega obrtnika, se vsled odpotovanja takoj proda ali zamenja za enako poslopje v Avstriji. Ponudbe sprejema:

Ernst Pippan, Libuče pošta Bleiburg. 34

Posojilnica za župnije Škofiče, Loga ves, Št. Ilj in Otok, r. z. z n. z. naznanja, da

sprejema in obrestuje hranilne vloge po 10%

ter uraduje v Škofičah hiš. št. 18 vsako nedeljo predpoldne po sv. maši.

Načelstvo.

v znesku 225.000 dolarjev zapustil svoji ženi, razven letne rente 2500 dolarjev, ki naj jo uživa njegova hčerka, dokler se ne omoži.

VABILO

Posojilnica v Št. Jakobu v Rožu ima svoj **redni občni zbor** v nedeljo, dne 16. marca 1924 ob 3. uri popoldne v Nar. domu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Potrjenje računskega zaključka za leto 1923.
3. Slučajnosti.

Ako ob navedenem času ne bode zastopanih zadostno število deležev, se vrši občni zbor uro pozneje ob vsaki udeležbi.

Odbor.

32

Zahvala.

Za mnoge dokaze sočutja ob bridki izgubi blagega očeta, gospoda

Janeza Štih

p. d. Birtiča v Ivovljah in cerkv. ključarja,

izrekamo vsem najiskrenejšo zahvalo. Posebno naj bo izrečena zahvala č. g. duh. svet. in škof. tajniku Andreju Truppeju za lepe poslovilne besede na grobu, č. g. župniku Menteju za vso postrežljivost, vsem ostalim č. gg. in sorodnikom, sosedom in znancem, ki so blagega očeta v tako ogromnem številu spremljali k zadnjemu počitku. Hvala tudi kotmirskim pevcem za lepe žalostinke na domu in pri grobu.

36

Ivovlje, dne 8. marca 1924.

Jožef Štih,

župnik v Bilčovsu.

Birtičeva družina.

Vabilo

na

redni letni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Št. Janžu, r. z. z n. z., ki se vrši

v nedeljo, dne 23. marca 1924, popoldne ob 3. uri v posojilnični pisarni pri Tišlarju v Št. Janžu.

Dnevi red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva
2. Odobrenje računskega zaključka za leto 1923
3. Sklepanje o porabi čistega dobička
4. Volitev načelstva, odbora in računskih pregledovalcev
5. Raznoterosti

38

N.B.: Ako ob določeni uri ni zadostno število po zadružnikih zastopanih deležev, se vrši eno uro pozneje na istem mestu in z istim sporedom drug občni zbor, ki bode sklepal brez ozira na udeležbo.

Načelstvo